

UCHWAŁA NR
RADY MIEJSKIEJ W KCYNI

z dnia 28 marca 2019 r.

w sprawie przyjęcia „Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2019-2021”

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 6a i pkt 16, art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 506) w związku z art. 176 pkt 1 i art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2018 r. poz. 998 ze zm.) **Rada Miejska w Kcyni uchwala, co następuje:**

§ 1. Przyjmuje się „Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2019-2021”, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

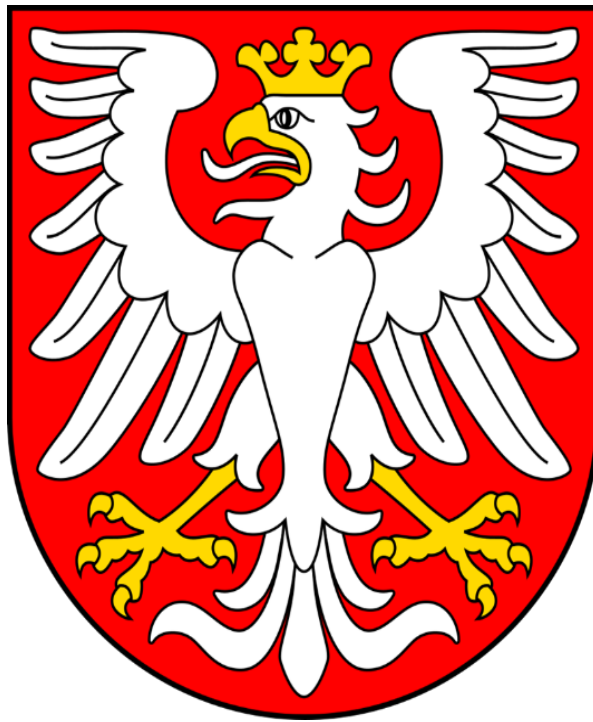
§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Kcyni.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miejskiej w Kcyni

Jan Kurant

Załącznik do Uchwały Nr
Rady Miejskiej w Kcyni
z dnia 28 marca 2019 r.

**GMINNY PROGRAM
WSPIERANIA RODZINY
NA LATA 2019-2021**

KCYNIA 2019

Spis treści

Słowem wstępu.....	3
1.Główne założenia i zadania dotyczące wspierania rodziny	5
1.1.Założenia zawarte w ustawie na rzecz wspierania rodziny.....	5
1.2.Wspieranie rodziny i forma pracy z rodziną w gminie Kcynia.....	6
2.Diagnoza środowiska lokalnego	7
2.1.Zasoby gminy Kcynia.....	7
2.2. Analiza SWOT.....	9
2.3. Środowisko lokalne.....	10
3.Działania podjęte na rzecz wspierania rodziny w latach 2012-2018.....	13
4. Działania profilaktyczne oraz potrzeby gminy Kcynia dotyczące wspierana rodziny.....	17
5.Cel główny Programu.....	19
6.Cele szczegółowe i harmonogram działań Programu.....	19
7.Odbiorcy Programu.....	21
8.Finansowanie Programu.....	21
9. Rezultaty Programu.....	21
10.Monitoring i ewaluacja Programu.....	21
11.Bibliografia.....	22

Słowem wstępu

Prawa człowieka jako obywatela rozpoczynają się od realizacji jego praw jako dziecka. Brak realizacji tych praw i zaspokajania potrzeb najmłodszych, a tym samym najsłabszych obywateli, powoduje, iż najczęściej biedne dziecko staje się biednym dorosłym, dziecko niepełnosprawne będzie w przyszłości niesamodzielnym niepełnosprawnym, dziecko nastoletniej matki może powielić w przyszłości jej nieoczekiwaną i niepożądaną sytuację życiową, zaś dziecko pozbawione w dzieciństwie stałej opieki może w przyszłości nigdy nie mieć możliwości podjęcia życia zgodnego z normami współżycia społecznego.¹

Ratyfikowanie przez Polskę Konwencji o prawach dziecka stało się krokiem milowym w długim procesie prawnej ochrony praw dziecka. Artykuł 4 zobowiązuje Państwa – Strony do podejmowania wszelkich właściwych działań ustawodawczo-administracyjnych oraz innych dla realizacji praw uznanych w konwencji. Kolejnym ważnym krokiem dającym podstawy do rozwoju usług związanych ze wspieraniem dziecka i jego rodziny było uchwalenie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Rodzina jest wspólnotą naturalną, opartą na miłości i wolnym wyborze dwóch osób pragnących dawać początek życiu i uzupełniać się we wzajemnej miłości. To związek wyłączny i trwały, bo tylko taka rodzina daje swoim członkom poczucie bezpieczeństwa, pewności jutra i świadomości, że jest się kochanym. Zatem nie ulega wątpliwości fakt, iż rodzina stanowi dla dziecka pierwsze i niepodważalne środowisko do prawidłowego rozwoju. Rodzinę można uznawać za kolebkę osobowości w bliskich interakcjach z rodzicami, rodzeństwem, czy dziadkami, dziecko rozwija podstawowe funkcje psychiczne i kształtuje strukturę osobowości; wrasta w świat kultury danego społeczeństwa i przyjmuje normy zachowania się.

Rodzina jest synonimem ciepła, miłości, bezpieczeństwa. Dla większości ludzi jest wartością o najwyższej randze. Rodzina, to jedna z najstarszych wspólnot ludzkich występująca we wszystkich znanych z historii typach społeczeństw i kultur.

Priorytetowym celem w zakresie pomocy dzieciom i młodzieży jest jednoczesne uruchomienie form wsparcia rodziny w sferze materialno - bytowej oraz społeczno – wychowawczej tak, by efektem była jej samodzielność ekonomiczna i niezależność w zakresie funkcjonowania psychospołecznego. Temu przedsięwzięciu mają służyć dwie zasady: pomocniczości (czyli państwo nie wyręcza rodzinyz tych zadań, które

¹ G. Mikołajczyk-Lerman, *Zaniedbane dzieciństwo- zagrożona dorosłość (sytuacja dziecka jako obywatela)*, [w:], *Praca socjalna* pod red. J. Staręgi - Piasek Rok XXV, Lipiec-Sierpień 2010, s.158.

sama jest w stanie wypełnić, ogranicza się tylko do jej wspomaganie) oraz zasada interwencji (która nakazuje wkroczenie pomocy społecznej w sytuacjach, w których rodzina sobie już nie radzi).²

Pomoc powinna:

1. w miarę możliwości doprowadzić do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin poprzez przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych przy wykorzystaniu własnych zasobów oraz zasobów środowiska,
2. być nakierowana na wykorzystanie zasobów własnych rodziny, na wsparcie osoby w rodzinie, w środowisku lokalnym przy wykorzystaniu grup samopomocowych, Kościołów, organizacji pozarządowych,
3. służyć odbudowie i podtrzymaniu umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnieniu ról społecznych.

Niniejszy Program ukierunkowany jest na rozwijanie form pracy z rodziną oraz współdziałanie wielu instytucji, takich jak pomoc społeczna, oświata, służba zdrowia, policja, prokuratura czy urząd pracy działających w różnych obszarach wspierania rodzin w kryzysie.

Wpisuje się on w Gminną Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych – cel główny – *Tworzenie warunków do umożliwienia osobom i rodzinom przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości* oraz w cel szczegółowy Nr 3 – *Rozwijanie form pomocy dziecku i rodzinie*.

² B. Maj: L. Dyczewski, *Rodzina – społeczeństwo – państwo*, [w:], *Rodzina w okresie transformacji systemowej* (red.), A. Kurzynowski, Warszawa 1995, str. 32.

1. Główne założenia i zadania dotyczące wspierania rodziny

1.1. Założenia zawarte w ustawie na rzecz wspierania rodziny

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2018r. poz. 998 t.j. ze zm.) weszła w życie 1 stycznia 2012r. Uchwałą Nr XVII/141/2011 Rady Miejskiej w Kcyni z dnia 29 grudnia 2011r. zmienioną uchwałą Nr XX/181/2012 Rady Miejskiej w Kcyni z dnia 29 marca 2012 r. wyznaczono Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kcyni jako podmiot właściwy do realizacji zadania z zakresu administracji publicznej dotyczącego pracy z rodziną.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej prezentuje nowe rozwiązania w zakresie funkcjonowania spójnego i skutecznego systemu pomocy dla rodziny, która przeżywa trudności w wypełnianiu funkcji rodzicielskich.

Z zadań określonych w ustawie najważniejszymi do realizacji w gminie Kcynia są w szczególności:

1. opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny;
2. tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
3. tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych;
4. zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa;
5. organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających;
6. prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;
7. współfinansowanie po dniu 31 grudnia 2011r. pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym, odpowiednio:
 - a) 10% w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy,
 - b) 30% w drugim roku pobytu dziecka w pieczy,
 - c) 50% w trzecim i następnych latach pobytu dziecka w pieczy.

1.2. Wspieranie rodziny i forma pracy z rodziną w gminie Kcynia

W systemie wspierania rodziny bardziej niż kiedykolwiek potrzebna jest szeroko rozumiana współpraca między samorządem gminy, podmiotami realizującymi działania na rzecz wspierania rodziny i wszystkimi innymi organami budującymi system mający poprawić funkcjonowanie rodzin.

Wspieranie rodziny polega na:

- wzmocnieniu wartości rodzinie, dostrzeganiu swojego miejsca w rodzinie i postrzeganiu siebie jako jednostki niepowtarzalnej;
- budowaniu i podtrzymywaniu więzi rodzinnych;
- podwyższaniu kompetencji wychowawczych, społecznych oraz zaradności życiowej;
- rozwijaniu mocnych stron uczestników;
- dyscyplinowaniu dzieci w sprawach realizowania obowiązku szkolnego;
- pomocy w dążeniu do poprawy sytuacji materialnej;
- zapobieganiu uzależnieniom i agresji.

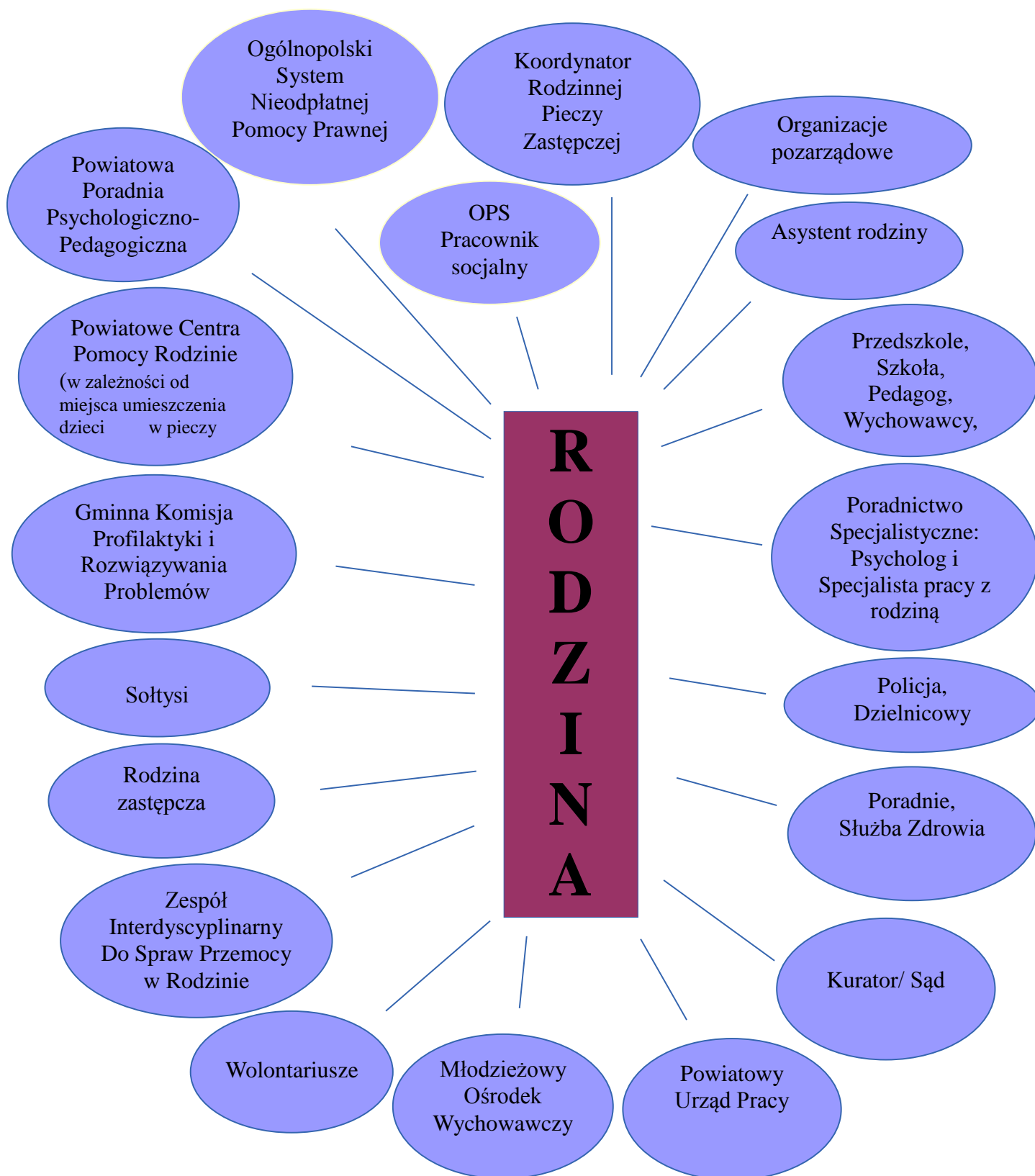
2. Diagnoza środowiska lokalnego

2.1. Zasoby gminy Kcynia

Program wspierania rodziny będzie służył realizacji gminnej polityki rodzinnej. Wymienione poniżej instytucje będą realizatorami niniejszego Programu. Krąg realizatorów jest otwarty na współpracę i innymi podmiotami działającymi na rzecz wspierania rodziny.

1. Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kcyni – praca socjalna, pomoc finansowa i rzeczowa, dożywianie dzieci w szkołach, realizacja wypłat świadczeń rodzinnych, świadczeń wychowawczych, świadczeń z funduszu alimentacyjnego, świadczeń „Dobry start”, usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze, usługi asystenta rodziny, poradnictwo rodzinne, psychologiczne i prawne;
2. Komisariat Policji w Kcyni – zwiększenie bezpieczeństwa rodzin poprzez prowadzenie pogadek edukacyjnych z dziećmi i młodzieżą;
3. Gminna Komisja Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych – przeciwdziałanie problemom alkoholowym, zapewnienie wsparcie osobom uzależnionym i ich rodzinom oraz ofiarom przemocy w rodzinie. Wspierania alternatywnych form spędzania czasu wolnego dzieci i młodzieży;
4. Zespół Interdyscyplinarny – wsparcie i pomoc rodzinom dotkniętym zjawiskiem przemocy, kierowanie do instytucji pomocowych;
5. Placówki służby zdrowia z terenu gminy – działalność w zakresie profilaktyki i opieki zdrowotnej;
6. Gminne Centrum Kultury i Biblioteki w Kcyni – rozpowszechnianie różnych form aktywności kulturowej, wspieranie lokalnych inicjatyw na rzecz wspierania rodzin, prowadzenie zajęć rozwijających zainteresowania i uzdolnienia dzieci i młodzieży, udział w programach służących wspieraniu rodzin;
7. Placówki oświatowe z terenu gminy – działalność edukacyjno-wychowawcza, wsparcie psychologiczno-pedagogiczne dla dzieci i rodziców, organizacja czasu wolnego dla dzieci;
8. Parafie z terenu gminy – wsparcie duchowe, działalność charytatywna.

Ponadto, oprócz wyżej wymienionych realizatorów niniejszego Programu, na rzecz wspierania rodziny działa szereg osób i instytucji, co przedstawia poniższy schemat:

2.2. Analiza SWOT

Jednym z pierwszych kroków do tworzenia niniejszego Programu było zastosowanie techniki analitycznej SWOT, która jest stosowana w obszarach planowania strategicznego jako narzędzie pierwszego etapu analizy strategicznej. Polega na posegregowaniu posiadanej informacji o danej sprawie na cztery grupy (cztery kategorie czynników strategicznych):

S (*Strengths*) – mocne strony: wszystko to co stanowi atut, przewagę, zaletę analizowanego obiektu,
 W (*Weaknesses*) – słabe strony: wszystko to co stanowi słabość, barierę, wadę analizowanego obiektu,
 O (*Opportunities*) – szanse: wszystko to co stwarza dla analizowanego obiektu szansę korzystnej zmiany,
 T (*Threats*) – zagrożenia: wszystko to co stwarza dla analizowanego obiektu niebezpieczeństwo zmiany niekorzystnej.

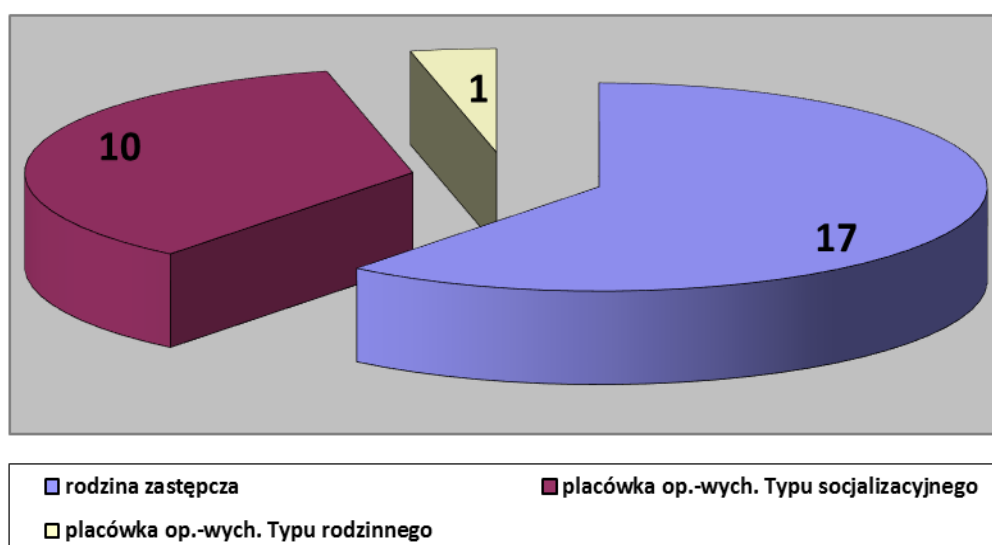
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> ➤ doświadczenie i wiedza pracowników działających na rzecz rodziny ➤ działalność MGOPS ➤ działalność punktu poradnictwa psychologicznego ➤ działalność Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych ➤ działalność GKPiRPA ➤ działalność Policji ➤ działalność Ogólnopolskiego Systemu Nieodpłatnej Pomocy Prawnej ➤ dobra współpraca między instytucjami ➤ zatrudnienie asystentów rodziny ➤ doświadczenie w pozyskiwaniu środków finansowych ➤ dobre rozeznanie środowiska lokalnego (wiedza pedagogów szkolnych, pracowników socjalnych, dzielnicowych, pielęgniarek środowiskowych) 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ bezrobocie ➤ brak dużych zakładów pracy ➤ ograniczone środki finansowe na zadania określone w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (zatrudnienie większej ilości asystentów, tworzenie placówek wsparcia dziennego) ➤ roszczeniowość, niechęć i uzależnienie od pomocy instytucjonalnej większości rodzin wymagających wsparcia ➤ rosnąca liczba rodzin wymagających pracy asystenta ➤ nieświadomość rodziców, brak wzorców osobowych ➤ brak motywacji do zmiany sytuacji rodziny ➤ niechęć/ brak potencjalnych rodzin wspierających ➤ brak organizacji pozarządowych mogących współpracować w zakresie wspierania rodziny ➤ niskie zainteresowanie przedsiębiorców realizacją Karty Dużej Rodziny

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> ➤ rozwój nowych form wsparcia (asystent rodziny, rodziny wspierające, grupy wsparcia i samopomocowe) ➤ podnoszenie kwalifikacji kadr realizujących zadania dot. wspierania rodziny ➤ zatrudnienie asystentów rodzin w liczbie odpowiadającej potrzebom ➤ korzystanie z dobrych wzorców ➤ możliwość korzystania z zewnętrznych źródeł finansowania ➤ stworzenie możliwości do powstania placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ obarczanie gminy nowymi zadaniami bez pokrycia finansowego ➤ późne ogłaszanie konkursów wspierających zatrudnianie asystentów ➤ wzrost liczby rodzin dysfunkcyjnych ➤ zanik więzi rodzinnych ➤ rozwój patologii społecznych ➤ nadmierna biurokracja ➤ rosnące niedostosowanie społeczne dzieci i młodzieży

2.3. Środowisko lokalne

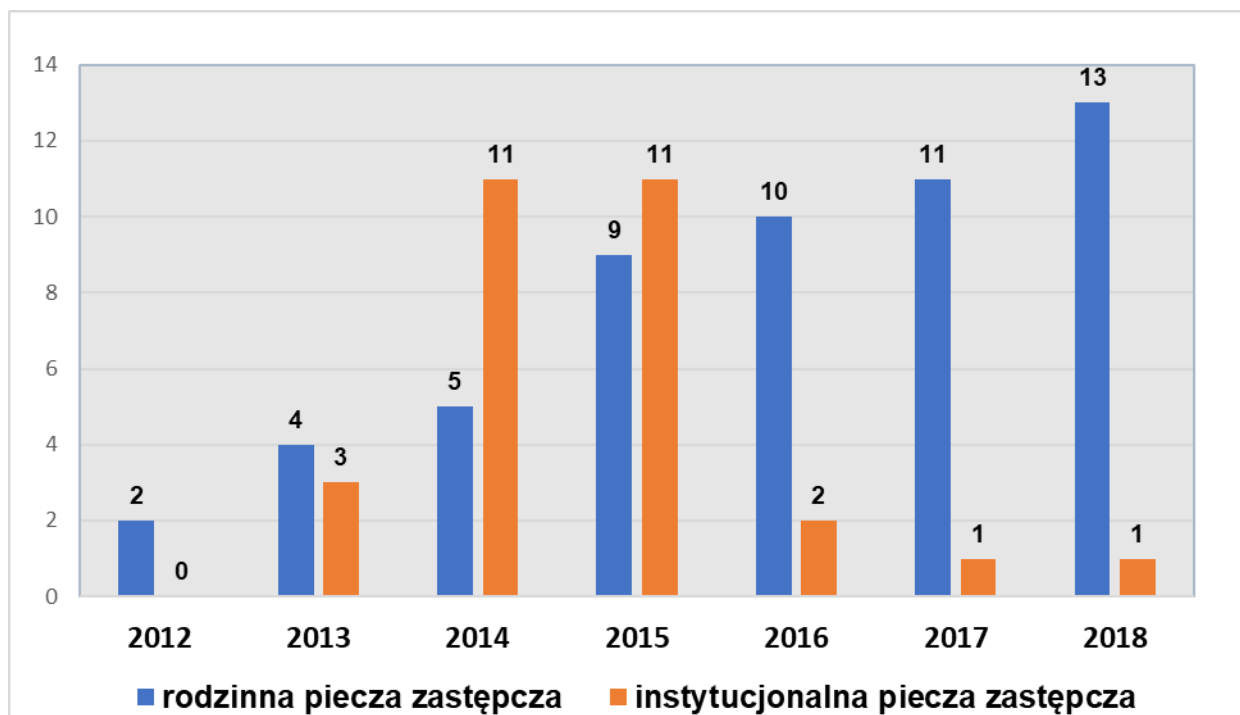
Przed wejściem w życie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, tj. przed 1 stycznia 2012 r. w pieczy zastępczej z terenu gminy Kcynia umieszczono ogółem 28 dzieci (Wykres 1):

Wykres 1 Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej przed 2012 r.

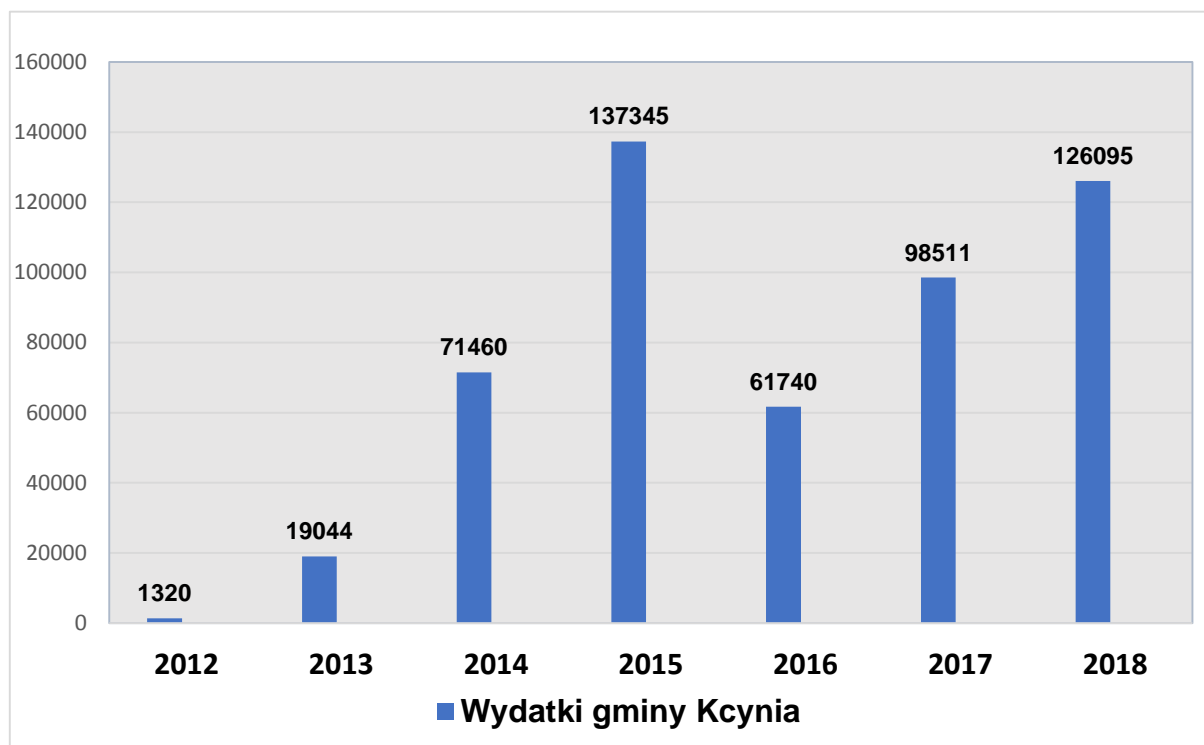
Poniższe wykresy przedstawiają liczbę dzieci z gminy Kcynia, które trafiły do pieczy zastępczej od 2012 r. oraz wydatki gminy Kcynia związane z ich pobytem (Wykres 1 i 2).

Wykres 2 Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w latach 2012-2018

Źródło: opracowanie własne na podstawie not obciążeniowych z Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią

Wykres 3 Wydatki ponoszone przez gminę Kcynia za pobyt dzieci w pieczy zastępczej w latach 2012-2018

Źródło: opracowanie własne na podstawie not obciążeniowych z Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią

Z powyższych wykresów wynika, że w 2014r. nastąpił znaczny wzrost ilości dzieci umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej z uwagi na umieszczenie 7 dzieci z 1 rodziny wielodzietnej, natomiast w 2015 r. zwiększyła się liczba dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej, gdzie zostało umieszczonych 4 dzieci z 3 rodzin. Od 2016 r. nastąpił spadek liczby dzieci umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej, ponieważ dzieci powróciły do domu rodzinnego oraz dzieci, które w kolejnych latach musiały być umieszczone w pieczy zastępczej, były umieszczone w rodzinnej, a nie instytucjonalnej pieczy zastępczej.

W 2015 r. w pieczy zastępczej przebywało łącznie 20 dzieci, co spowodowało wzrost wydatków ponoszonych przez gminę Kcynia, ponowny wzrost wydatków nastąpił w 2018 r., ze względu na fakt, że zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej w drugim i trzecim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej wydatki gminy wzrastają odpowiednio do 30 i 50 %.

Z wiedzy pracowników socjalnych oraz asystentów rodziny wynika, że liczba rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych notorycznie rośnie, na co wskazuje coroczny wzrost rodzin objętych pracą asystenta rodziny.

Do przyczyn w/w trudności opiekuńczo-wychowawczych należą m.in.:

1. alkoholizm,
2. przemoc,
3. bezrobocie,
4. trudna sytuacja materialno-bytowa,
5. niska świadomość pedagogiczna rodziców,
6. niepełnosprawność, przewlekła choroba,
7. niezaradność życiowa,
8. zaburzenia psychiczne,
9. nieumiejętność gospodarowania środkami,
10. brak lokali socjalnych na terenie gminy,
11. zwiększanie liczby eurosieroctwa, które często prowadzi do rozpadu rodziny,
12. przestępczość członków rodziny.

Zdecydowana większość rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych korzysta z pomocy społecznej (Tab. 1).

Tabela 1 Rodziny korzystające z pomocy społecznej w latach 2012-2018 – powody przyznania

GŁÓWNE POWODY PRYZNANIA POMOCY*	LATA/ liczba rodzin korzystających z pomocy						
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
<i>*W jednej rodzinie może występować więcej niż jeden powód przyznania pomocy.</i>	1024 rodziny	1063 rodziny	946 rodzin	897 rodzin	788 rodzin	730 rodzin	657 rodzin
UBÓSTWO	789	829	775	733	673	619	530
BEZROBOCIE	759	803	716	635	529	432	373
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	248	271	248	235	219	230	209

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPiPS, MRPiPS (sprawozdania półroczne i roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych w naturze i usługach) oraz raportów z programu Pomost std. w Miejsko-Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Kcyni w latach 2012-2018

Od 2014 r. nastąpił spadek liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej średnio w przeciągu 5 lat (2014-2018) jest to 81 rodzin, jednakże w dalszym ciągu rodziny wymagają wsparcia zarówno finansowego jak i usługowego.

3. Działania podjęte na rzecz wspierania rodziny w latach 2012-2018

Głównym działaniem realizowanym w latach 2012 – 2018 w kierunku realizacji ustawowych zadań była praca asystentów rodziny.

Powołany na mocy ustawy asystent rodziny - poza wynikającym z definicji – towarzyszeniem ma za zadanie także: planować, podpowiadać, konsultować, uczyć, reagować, poszukiwać i podsumowywać. Ma stać na straży realizacji zadań, jakie stoją przed członkami rodziny, jakie muszą wykonać pojedynczo i zespołowo, żeby dzieci nie zostały skierowane do pieczy zastępczej, czy też, w przypadku, kiedy już tam są, aby mogły

wrócić do rodziny.³ Zadaniem asystenta rodziny jest więc zapoczątkowanie procesów odzyskiwania przez klienta sił i obserwacja przebiegu procesu. U klienta ma dojść do wzrostu kompetencji socjalnych (interaktywnych), poznawczych (kognitywnych) i emocjonalnych. To zaś ma bezpośrednio oddziaływać na poprawę jego samoświadomości.⁴

Asystentura to wspieranie członków rodziny w odzyskiwaniu kontroli nad własnym życiem, a nie dyrektywne kontrolowanie lub wyręczanie. Tak więc zadaniami asystenta rodziny jest pomoc w przywróceniu równowagi w rodzinie, uświadomienie rodzicom (opiekunom) oraz dzieciom ich ról społecznych. Rolą asystenta jest przede wszystkim wsparcie członków rodziny na każdym etapie działania, zachęcanie do podejmowania dalszych wysiłków, rozmowy na temat sposobów rozwiązania pojawiających się problemów.

W latach 2012-2018 w Miejsko-Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Kcyni swoje zadania realizował asystent rodziny. Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej praca asystenta rodziny ma na celu pomoc w przezwyciężeniu trudnej sytuacji rodzinnej. Praca asystenta opierać się powinna na bezpośrednim kontakcie z klientami w miejscu ich zamieszkania.

Asystenci rodziny realizują w środowiskach następujące zadania:

- 1) prowadzenie dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną,
- 2) pomoc w odnalezieniu tego co w rodzinie dobre, co potrafi oraz kto może jej pomóc,
- 3) poprawa wzajemnej komunikacji w relacjach rodzice-dzieci,
- 4) pomoc w zapobieganiu konfliktów pokoleń,
- 5) doradzanie i trening racjonalnego gospodarowania budżetem domowym,
- 6) motywacja rodziny do wspólnego spędzania czasu; „nauka bycia razem”,
- 7) doradzanie jak wypełniać dokumentację oraz realizować sprawy urzędowe,
- 8) podnoszenie umiejętności rozwiązywania problemów i podejmowania decyzji,
- 9) pomoc w zakresie usamodzielniania,
- 10) podnoszenie kwalifikacji wychowawczych

³ E. Matusiak, *Asystent rodziny. Nowa osoba w systemie pieczy zastępczej*. [w:], *Pracownik socjalny w terenie*, Nr 8/2012, s. 3.

⁴ A. Smrokowska-Reichmann, *Przywróć ci siły. Koncepcja empowerment w pracy socjalnej* [w:], *Wspólne tematy*, 1999, nr 4.

- 11) podnoszenie poczucia własnej wartości/sprawstwa,
- 12) motywowanie i pomoc w podjęciu leczenia (terapii) w przypadku uzależnień,
- 13) prowadzenie pogadarek na temat dbania o higienę osobistą,
- 14) pomoc w zakresie nabywania wyższych kompetencji społecznych i zawodowych,
- 15) wsparcie w kontaktach z pracownikami szkoły, przedszkola, sądu, poradni, przychodni, policji, urzędów i innych instytucji.

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w latach 2012-2018 zatrudniał asystentów rodziny oraz ponosił wydatki na wynagrodzenia wraz z pochodnymi (Tab. 2):

Tabela 2 Zatrudnienie asystentów rodziny w latach 2012-2018 – wydatki na wynagrodzenia wraz z pochodnymi

LICZBA ZATRUDNIONYCH ASYSTENTÓW RODZINY	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
	4	2	3	2	3	3	4
WYDATKI NA WYNAGRODZENIA WRAZ Z POCHODNYMI W TYM:	41.154	50.756	43.099	63.634	80.759	111.959	87.114
- FINANSOWANE Z INNYCH ŹRÓDEŁ	32.212	33.378	33.064	42.298	58.136	54.946	52.639
- FINANSOWANE Z BUDŻETU GMINY	8.942	17.378	10.035	21.336	22.623	57.013	34.475

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonania przez gminę zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej w latach 2012-2018

Z powyższej tabeli wynika, że co roku Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kcyni pozyskał środki pieniężne na zatrudnienie w gminie Kcynia asystentów rodziny w ramach Resortowego Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej w poszczególnych latach. Pozyskane środki finansowe stanowiły średnio 64% wydatków i tym samym powodowały zmniejszenie wkładu finansowego gminy Kcynia na ten cel. Ponadto należy nadmienić, iż w latach 2012-2015 w rodzinach w jednym czasie pracowało dwóch asystentów rodziny, natomiast od 2016 r. trzech asystentów rodziny.

W rodzinach korzystających z usług asystenta występują sprzężone problemy, takie jak: niskie umiejętności wychowawcze, wyuczona bezradność, alkoholizm, przemoc, problemy z dziećmi w różnym wieku, niepełnosprawność. Kumulacja problemów w rodzinie, niechęć rodzin zarówno do zmiany sposobu życia jak i do samego asystenta pokazują, że stopień trudności pracy asystenta jest bardzo wysoki, a zakładane efekty jego pracy są odległe i wymagają niejednokrotnie kilkuletniej, intensywnej pracy.

Przedstawione dane (Tab. 3) wskazują, że z roku na rok wzrasta liczba rodzin objętych pracą asystenta rodziny, co wskazuje na fakt, że praca asystenta rodziny stała się niezmiernie ważnym i niezbędnym zadaniem dla gminy Kcynia. Spośród wszystkich rodzin objętych pracą asystenta rodziny w latach 2012-2018 do pieczy zastępczej trafiło 14 dzieci, jednakże dzięki kontynuacji pracy asystentów rodziny, do domów rodzinnych powróciło 9 z nich.

Tabela 3 Analiza rodzin objętych asystenturą w latach 2012-2018

RODZINY OBJĘTE ASYSTENURĄ RODZINNĄ	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
LICZBA RODZIN	23	28	31	33	33	38	40
LICZBA OSÓB W TYCH RODZINACH	107	115	137	145	142	152	150
LICZBA DZIECI W TYCH RODZINACH	68	69	78	84	82	83	75

Źródło: opracowanie własne na podstawie teczek osobowych i sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonania przez gminę zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej w latach 2012-2018

Asystenci rodziny w latach 2012-2018 zakończyli pracę z 55 rodzinami. W tym z pozytywnym rezultatem tj. ze względu na osiągnięcie celów i działań zawartych w planie pracy z rodziną, zakończono pracę z 32 rodzinami. Niestety niechęć rodzin do korzystania ze wsparcia asystenta rodziny spowodowała, że 18 rodzin zaprzestało współpracę z asystentem rodziny. W takich przypadkach pracownicy socjalni występują do sądu o wgląd w sytuację rodziny (Tab. 4).

Tabela 4 Rodziny z którymi asystenci zakończyli pracę w latach 2012-2018 r.

RODZINY OBJĘTE ASYSTENTURĄ RODZINNĄ	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
LICZBA RODZIN	23	28	31	33	33	38	40
LICZBA RODZIN Z KTÓRYMI ASYSTENT ZAKOŃCZYŁ PRACĘ W TYM ZE WZGLĘDU NA:	4	8	9	5	6	6	17
- OSIĄGNIĘCIE CELÓW	1	5	7	2	2	3	12
- ZAPRZESTANIE WSPÓŁPRACY PRZEZ RODZINĘ	2	2	2	2	3	3	4
- BRAK EFEKTÓW	1	1	0	0	1	0	1
- ZMIANĘ METODY PRACY	0	0	0	1	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonania przez gminę zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej w latach 2012-2018

4. Działania profilaktyczne oraz potrzeby gminy Kcynia dotyczące wspierania rodziny

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadza dla gminy kolejne zadanie, które generuje koszty do poniesienia – jest to tworzenie i prowadzenie placówek wsparcia dziennego. Z obserwacji i rocznych doświadczeń asystentów rodziny wynika, że poza sprzężonymi problemami występującymi w rodzinach dużym problemem jest brak zagospodarowania wolnego czasu dzieci oraz brak pomocy ze strony rodziców w nauce. **Istnieje więc potrzeba utworzenia placówek wsparcia dziennego** które mogą być prowadzone w formie:

- 1) opiekuńczej, w tym kół zainteresowań, świetlic, klubów i ognisk wychowawczych, które zapewniają dziecku opiekę i wychowanie, pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, zabawę i zajęcia sportowe oraz rozwój zainteresowań.

- 2) specjalistycznej, która organizuje zajęcia socjoterapeutyczne, terapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne oraz logopedyczne oraz realizuje indywidualny program korekcyjny, program psychokorekcyjny lub psychoprofilaktyczny, w szczególności terapię pedagogiczną, psychologiczną i socjoterapię.
- 3) pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę, który realizuje działania animacyjne i socjoterapeutyczne.

Niezbędnym działaniem profilaktycznym jest przede wszystkim **zapewnienie rodzinom możliwości korzystania z pomocy asystenta rodziny**. Jeśli gmina nie będzie podejmować działań profilaktycznych, kryzys w rodzinach będzie się powiększał, a w sytuacji, gdy dzieci trafią do systemu pieczy zastępczej, gmina i tak będzie ponosić koszty ich utrzymania, które co roku będą wzrastać o określone w ustawie wartości procentowe.

Brak wparcia asystenta rodziny w przypadku, gdy dziecko trafi do pieczy zastępczej, może stać się podstawą do roszczeń zarówno rodziny, jak i już dorosłego wychowanka pieczy zastępczej. Roszczenia te mogą zostać uznane za zasadne, gdyż gmina nie zrealizowała zadania polegającego na wsparciu rodziny w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.⁵

Zatrudnienie asystentów rodziny i zmierzanie do utworzenia placówek wsparcia dziennego w perspektywie czasowej przyniesie gminie Kcynia wymierne korzyści, gdyż:

1. w miarę upływu lat i zwiększenia się liczby dzieci w pieczy zastępczej, koszt zatrudnienia asystentów będzie niższy od potencjalnych kosztów utrzymania w pieczy;
2. praca z rodziną i uczestnictwo w zajęciach w placówkach wsparcia dziennego mogą mieć wpływ na ograniczenie liczby dzieci trafiających do systemu pieczy zastępczej oraz na wzmocnienie roli i funkcji rodziny, rozwinięcie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny, która jest podstawową komórką społeczną.

Powyższe działania profilaktyczne na rzecz wspierania rodziny oraz dążenie do realizacji wskazanych potrzeb gminy Kcynia, będą miały niewątpliwy i pozytywny wpływ na kształt każdej z rodzin. Mogą przyczynić się do ograniczenia skali wykluczenia społecznego, a także do ograniczenia liczby dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej.

⁵ I. Klimowicz, *Asystent rodziny- potrzebny czy nie?* [W:] *Doradca kierownika OPS*, Luty 2013/Nr 1, s.18.

5. Cel główny Programu

CELEM GŁÓWNYM PROGRAMU JEST STWORZENIE WARUNKÓW DO KOMPLEKSOWEGO WSPARCIA RODZINY.

Cel główny będzie osiągany przez realizację działań zmierzających do osiągnięcia celów szczegółowych.

6. Cele szczegółowe i harmonogram działań Programu

Lp.	CELE SZCZEGÓŁOWE	DZIAŁANIA	REALIZATORZY	TERMIN REALIZACJI	WSKAŹNIKI
1.	Wzmacnianie funkcji opiekuńczo-wychowawczych rodziny	<p>1. udostępnienie osobom i rodzinom bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego (psychologicznego, prawnego, pedagogicznego, socjalnego),</p> <p>2. organizowanie zajęć grup opiekuńczo-wychowawczych w szkołach</p> <p>3. budowanie poradnictwa i edukacji dla rodziców służących rozpoznawaniu zagrożeń uzależnień dzieci i młodzieży oraz służących rozwojowi umiejętności rodzicielskich,</p> <p>4. rozwój usług asystenta rodziny mających na celu nabycie lub przywrócenie zdolności pełnienia funkcji opiekuńczo-wychowawczych,</p> <p>5. tworzenie warunków do powstawania i rozwoju placówek wsparcia dziennego</p> <p>6. podnoszenie kwalifikacji służb działających na rzecz wspierania rodziny i ich integracja</p>	MGOPS GKPiRPA placówki oświatowe, Parafie, Policja.	2016-2018	<p>Liczba udzielonych porad</p> <p>Liczba beneficjentów</p> <p>Liczba porad/szkoleń/spotkań Liczba beneficjentów</p> <p>Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta</p> <p>Liczba placówek Liczba beneficjentów</p> <p>Liczba szkoleń/ spotkań</p>

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY NA LATA 2019-2021

2.	Wzmacnianie potencjału rozwojowego rodziny	<p>1. organizowanie szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe i umiejętności społeczne członków rodzin,</p> <p>2. pobudzanie do wykorzystywania własnych zasobów w celu osiągnięcia samodzielności i niezależności w ramach świadczenia pracy socjalnej i szeroko rozumianego poradnictwa,</p> <p>3. warunkowanie pomocy przez zawieranie kontraktów socjalnych,</p>	MGOPS GKPiRPA	2016-2018	<p>Liczba szkoleń Liczba beneficjentów</p> <p>Liczba usług udzielonych w ramach pracy socjalnej, liczba rodzin, w której sytuacja uległa poprawie</p> <p>Liczba kontraktów</p>
3.	Poprawa standardu i jakości życia rodzin	<p>1. dostarczenie usług i świadczeń rodzinom żyjącym w trudnych warunkach materialnych</p> <p>2. dożywanie dzieci w szkołach,</p> <p>3. organizowanie różnych form wypoczynku dla dzieci i młodzieży,</p> <p>4. organizowanie paczek świątecznych oraz spotkań świątecznych (wigilia, śniadanie wielkanocne)</p>	<p>MGOPS GKPiRPA placówki oświatowe, Parafie,</p> <p>lokalni przedsiębiorcy z gminy Kcynia, MGOPS, Wolontariusze ZST w Kcyni</p>	2016-2018	<p>Liczba beneficjentów Liczba form pomocy</p> <p>Liczba zorganizowanych form wypoczynku</p> <p>Liczba rodzin i osób objętych paczkami</p> <p>Liczba beneficjentów</p>
4.	Promocja wartości rodziny oraz jej integracja	<p>1. organizowanie różnorodnych form integracji rodzin i społeczności lokalnych (m.in. programy aktywności lokalnej, koncerty, wystawy, imprezy sportowo-rekreacyjne, pikniki rodzinne),</p> <p>2. organizowanie kampanii /spotkań edukacyjno-promocyjnych na rzecz wartości rodziny i prawidłowych jej wzorców</p>	MGOPS placówki oświatowe, GKPiRPA Parafie, Policja.	2016-2018	<p>Liczba imprez, programów itd.</p> <p>Liczba kampanii Liczba beneficjentów</p>

7. Odbiorcy Programu

Odbiorcami Programu będą głównie rodziny przeżywające trudności opiekuńczo-wychowawcze oraz pracownicy służb biorących udział w realizacji Programu.

8. Finansowanie Programu

Program będzie finansowany głównie ze środków własnych gminy zabezpieczonych w budżetach realizatorów Programu, zwłaszcza Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Gminnej Komisji Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz dotacji z budżetu państwa i środków pozabudżetowych.

9. Rezultaty Programu

1. stworzenie skutecznego systemu rozwiązywania problemów rodziny;
2. zapobieganie wykluczeniu społecznemu rodziny i jej członków;
3. zintegrowanie działań różnorodnych podmiotów na rzecz wspierania rodziny;
4. zwiększenie aktywności organizacji i instytucji działających na rzecz rodziny;

10. Monitoring i ewaluacja

Ewaluacja programu będzie oparta na gromadzeniu, analizie i interpretacji danych pozyskanych przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminną Komisję Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policję, szkoły oraz inne osoby lub instytucje współpracujące na rzecz wspierania rodziny.

Zgodnie z art. 179 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej burmistrz składa radzie gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny i przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań.

Potrzeby wynikające z powyższego sprawozdania, zmiany organizacyjne, społeczne lub zmiany prawa mogą być podstawą do modyfikacji niniejszego Programu z uwagi na jego otwarty charakter.

11. Bibliografia

1. Klimowicz I., *Asystent rodziny- potrzebny czy nie?* [w:], *Doradca kierownika OPS*, Luty 2013/Nr1
2. Maj B.: Dyczewski L., *Rodzina – społeczeństwo – państwo*, [w:], *Rodzina w okresie transformacji systemowej* (red.), A. Kurzynowski, Warszawa 1995.
3. Materiały szkoleniowe; Rola asystenta rodziny we wsparciu rodziny wychowującej dzieci, trener- Beata Lutomska. Instytut Szkoleń i Analiz Gospodarczych, Bydgoszcz 2014
4. Matusiak E., *Asystent rodziny. Nowa osoba w systemie pieczy zastępczej*. [w:], *Pracownik socjalny w terenie*, Nr 8/2012,
5. Mikołajczyk-Lerman G., *Zaniedbane dzieciństwo- zagrożona dorosłość (sytuacja dziecka jako obywatela)*, [w:], *Praca socjalna* pod red. J. Staręgi - Piasek Rok XXV, Lipiec-Sierpień 2010
6. Ruskowska M, Winiarski M., *Praca socjalna z dziećmi, młodzieżą i rodziną*, Warszawa 2014
7. Smrokowska-Reichmann A., *Przywróć ci siły. Koncepcja empowerment w pracy socjalnej* [W:] *Wspólne tematy*, 1999, nr 4
8. Strzelecka- Lemiesz A., *Portret dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej*, [w:], *Pracownik socjalny w terenie*, Nr 7/2012;
9. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2018 r., poz. 1508 t.j. ze zm.)
10. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2018 r., poz. 998 t.j. ze zm.)
11. <https://www.gov.pl/web/rodzina>

UZASADNIENIE

Na podstawie art. 176 pkt 1 i art.179 ust.2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2018 r., poz. 998 ze zm.) każda gmina zobowiązana jest do opracowania i realizacji 3-letnich programów wspierania rodziny. Rada gminy, biorąc pod uwagę potrzeby, uchwała gminne programy wspierania rodziny.

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2019-2021 wyznacza nowe kierunki działań oraz zakłada kontynuację działań istniejących. Pozwoli również na ubieganie się o dodatkowe środki finansowe.

W dniu 21 lutego 2019 r. na VII sesji Rady Miejskiej w Kcyni przedstawiono roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny za 2018 r. Niniejszy program przygotowano na podstawie wniosków i potrzeb w nim zawartych.